

Realist

1936. volume.

Kaas: Peet Reig.

Foto: A. Malm „Rannavärvamägi“.

SISU:

- A. Neito — Kollane värss.
K. Allik — Seesama maa.
S. Baumann — Unelaul.
L. Talgre — Realistid ja sport.
A. Neito — Finishin.
O. Ast — Sesooni lõpp.
I. Laban — Purskkaev.
„Õpilane“ — Kaks vilistlast kohtuvad.
R. Rimmelgas — Heast muusikast ja Muusikaringist.
S. Baumann — Novembrihommikul.
R. Rimmelgas — Futurism.
Pan — Lõhnade linn.
Õppuringid teotsevad.
„Jukola poisid koolis“.
„Realisti“ kirjandivõistlus.
P. Reig, E. Koitlepp — Linoollõikeid.

Peatoimetaja: **Karl Allik.**

Toimetus: **R. Rimmelgas, O. Ast, S. Baumann, A. Takel.**

Väljaandja: **Tallinna Poeglaste Gümni-i Kirjandusring.**

„Linda“ trükk Tallinnas, Linda t. 7. 21. dets. 1936. a.

REALIST

Nr. 1

Detsember 1936. a.

III aasta

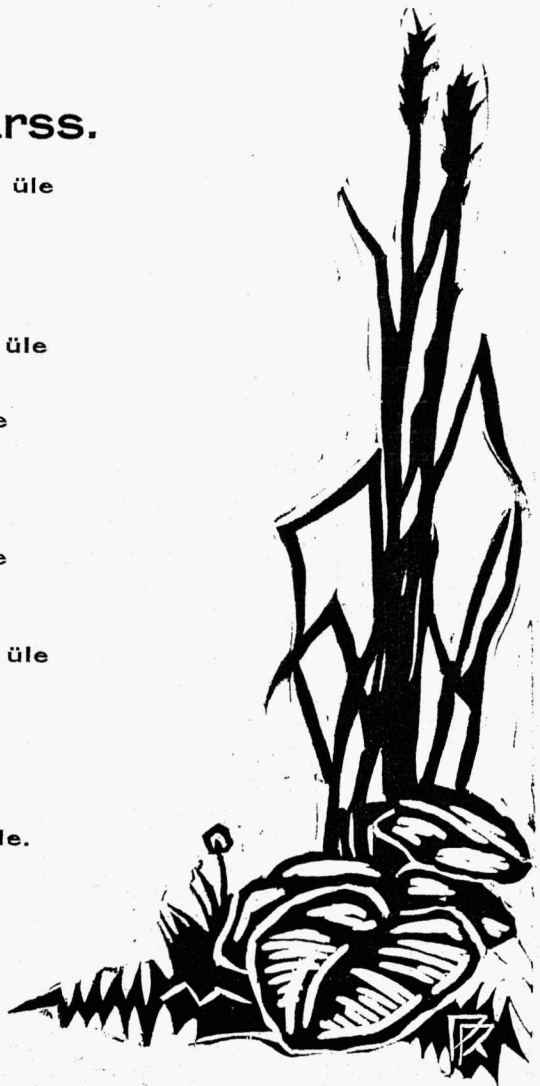
A. Neito

Kollane värss.

Nukrus on laskunud üle
kahe:
metsa ja lahe.
Katab sügise süle
pargivahe.
Lehti sa'ab ajju
pruune ja laiu —
nukrus on laskunud üle
kahe.

Piserdub sügise süle
minu
mõtete üle.
Nukrusest sinu
mööduvan tuulen
sošinat kuulen.
Piserdub sügise süle
minu
mõtete üle.

Nukrus on laskunud üle
pingi,
kus käed olid käsis.
Väsis
ja kaugelt läks ringi.
Üle
kahe
matkab ta tahe
sinna, kus sügise süle.

Seesama maa.

Ubamulgimaa noriseb laada järelpäeva roidumuses. Rebasel käiakse vimmas ja vaikuses, Mihkel on põigiti voodis, vest irevil ümber päratu kere ja uued poeriidest püksid porised põlvini. Ta pekine nägu leemendab palavikust, raske lõrin tungib kõrist ja kopsust, nagu tallaks nuumsiga jalapakuses virtsas. Mihkel oli tulnud laadalt. Oli juba valge.

Tulin minagi kord jälle koduradale. Mõtlesin laadal pühkida peast heitlusi, saada lahti iroonilisest põlastusest kõige üleva ja kauni vastu. Laadapäev oli vihmane ja sompus, lädistas ligund lõrtsigi sekka, loopis palagani kirjusid puldanitolakaid ja tõukas ümber piltniku papphobuse. Setu oli sõitnud koormaga kraavi, vandus rängasti kolmes kohalikus keeles. Lällutati vallamaja külje all tuulevarjus. veeretati häbelikult ja ihnutsevalt „asunikku“ hõlma all, mõni üksik võis veel uhkeldada traditsioonilise „kristali-pudeligaga“. Võib-olla, et ka ainult pudeliga... vanust häist ajust jäänd. Katsusin leida maamehelikku jõulist nalja, leida enesekindlust vanus tüvekais peremehis. Mehed aga konutasid vankrite varjus, vandusid rahe-kahjusid, hobused tõllutasid mokki. Proovisin räusata ja hõisata, üleemeelikalt tormata ühest putkast teise, kahmata näitsikuid käevangu, aga kaua sa räuskad ja tormad, kui taskus on poolteist krooni, edasi-tagasi-sõidupilet ja näritud pliatsijupp. Tüdrukud otsid paksu ning odavat riiet, naised nurisesid silgutunnide juures, kompvekimüüja hakkas vihaga ise oma kaupa purema. Tagasisaadud raha loeti hoolega, koputati kahekrooniseid lõhestund pöidlaküünel, peideti penne ihupõue. Olid need Mulgimaa mehed, mehed mu isade maalt? Kunagi käratas Rebase Mihkel präänikumuütjale: „Vanaeit, su präänikul on lambi-eli maik!“ ja lõi kummuli, mis lüüa andis — ja ladus siis kilavale eidele viis tuluut „sinist“ nina alla, nüüd aga läks mustlastega kiskuma —

need varastand ta tulemasina. Tuli siiski lööming, imetlen, peksti päris vahutava vihaga, valiti aga targu kaikad ja aidavõtmed — pudelid sokutati heinamärsi alla, saab jälle 15 senti. Peksti nagu nagu sümboolselt, anti alateadvuslikku vihaga elule, saatusele, rahele.

Sammun alla mööda savist külateed, kisun küüru palitukrae varju. Kraavid laiutavad üle soostund heinamaade, kaanid vinklevad ilgelt porisogaseis rattaroopais. Vooreturjal toetun aiale, kaabin mädand latikontsuga sopaseid säärsaapaid. Viljaredeleid on kukkond tuultes küljeli, vähe alamal haiseb mustav kaerarõuk. Kuski nagu oleks metsa, heinamaid, röske kägistav aur sajab tolknevaist pilvist. Eemal karjuvad kõdunend õlgkatuses kiiruga topit laastud, suits vajub lākase kärjatee ligi kui siug.

Mihkel norskab. Perenaine volksab kogu aeg, kortsud otsaesisel sügavnevad. Siis saab mõõt täis — kargab stoiliselt lariseva kaasa juurde, torakab kulbivarrega küljekontide vahele.

„Kaua sa, siga, mõtled loherdada oma lāgaste riietega? Muda ja soga sāng täis, tekk nagu virtsatünnist läbi veetud! Ka sa mujale ei osand oma kere sirgu vedada, lakub nina täis ja tuleb siis asemele püherdama!“

Mihkel oigab ja haigutab, sülgab lārtsti ahju suunas ja mõmiseb:

„Sina, eit, pea hambad koos. Mina lakun, mina magan, ja mina toimetan kõik, mis toimetada on, kus mina aga tahan. Mina võin oma talus teha, mis aga arvan. Mina...“ „Mine kassi hānna alla oma minaga!“ kädistab eit vahele. „Temal muudkui on, ta muudkui teeb! Mis asjaga sa teed, armas inime! Võlgu mitusada tuhat, viljaiva mööda nagu vanasti soola, loomad nagu kānnuotsad laudas, ja tema aga võib! Mis asja sa seal pangas näitad kui rotsenta maksma lähed?“

Nii, armas Mihkel! Kuula ja lase kõrvad longu. Rahe on käind üle Uba-

Setu naised rahvusriides.

mulgimaa, rahe on käind üle inimeste ja hingede. Küturu vajuvad uhked turjad, ärplev vaim häbeneb künistavat viletsust.

Longin toast. Longin aias, vaatan. Lehed roiskuvad viljapuude all, puutüvedel veel pisut kunagi pritsit lubjavalget. Lambad on ilustand muru ja teeraja, vihm viind liiva ojasse. Valged kivid iluklumpide ümbert on kadund, hiljem leian, et nendega on täidet vurtsuvat karjateed.

Leenit ma ei näind laadal. Aga täna tunnen ta ära, kui ta katsub salaja mööduda Rebaselt. Ei oska kumbki tehtultki naeratada, ei leia mingit sõna seletamiseks. Näod kõnelevad paljustki, ühine vaikiv pilk alla karjamaa poole jutustab elust ja vaevadest. Kui kenasti kammivad nood parandamatuil romantikuil sabasulgi!

Küsin üht-teist, Leeni ihkab linna.

Saaks vähe eemale siit ussipesast, saaks kuhugi teenijaks, saaks vähegi paremini riides käia ja inimese moodi elada!

Paremini riides käia... inimese moodi elada... Pimedikus näen sulast vana sinelit selga kohmimas ja pükse kehitades uksest välja sammumas. Must möödudas ta nuuskab nina ja kõhatab kurguhäälega. Vile kuulen kaduvat naabertalu poole.

Lähen minagi pimedikus, portfelliga uuemad püksid ja saapad. Olen endaga rahul, kadunud pole tõesti midagi. Reaalsus ja kainus on mu tühjaks ja minus, naeratan pilkavalt mälestusile.

Ainult noorest Mihklist on veel midagi loota: poetan rehalas ta pihku järeljäänd 24 senti, ta aga annab selle tagasi ja käratab: „Osta enesele selle eest taskurätt, ja ära lõrista siin minu rehala põrandale!“

Unelaul.

Uinu magama, laps! Taevas sinimust.
Öö end kummardand varjuma üle su.
Tähed vilguvad, säravad eemalt, kust
Hõbekiir alia langedes paitab ust,
säält, kus kõrgel on tohutu, naerev kuu.
Öö embab ju su.

Uinu magama laps! Kurblik ema suu.
Hardalt langeb su üle ta ruuge juus.
Üksi akna all uneleb raagus puu,
Kilkab möödudes majast su koernii truu,
Kostub kurblik niuts siis ta suust
läbi tungides luust.

Vaikus heliseb kõrvus, öö on võik,
vari lehvitav libiseb paistel kuu
Kostub hämaras õrnutsev öökulli hõik
Ikka süveneb pimedus. Uinub kõik.
Lausub sosinal hällile kummardund suu:
ssu — ssu, ssu — ssu.

L. TALGRE.

Realistid ja sport.

Oleme harjunud nägema Reaalkooli sportlike eliitkoolide eesotsas. Meie „Reaali vaim“ — spordivaim — oli muutunud Eesti, eriti Tallinna õppiva noorsoo hulgas peaaegu vanasõnaliseks. See tõstis meie enesetunnet, tõstis iseteadvust.

Aga nagu igale aktsioonile järgneb reaktsioon, nii ka Reaali kui spordikooli edukuses — läinud kevadest käesoleva sügiseni realistel on tulnud võtta vastu terve seeria häbistavaid kaotusi.

Sellise fiasko põhjused peituvad peamiselt meis endis, nii õpetajais kui õpilasis. Sportlikud tippsaavutused tingivad paratamatult nende kaatja kuuluvuse nn. koolinoorte eliiti. Tolle „kihi“ ulatust on raske piiritella, võime vaid nentida üht-teist ta elulisemat

tunnust. Spordiväljakud, pidud, tantukursused, kino, kergesisulised teatrietendused, kohvik jne. jne. — kõik see kuulub eliidi tegevuskavva. Sinna lisandub veel muudugi tugev kuramaazh ja muud pisipäikesed. Summa ümmardamiseks lisame siia ka koolitöö ja tõsiseks spordiks vajalise treeningi. Kõige selle kaasaelamiseks jääb 24-jast tunnist ööpäevas väheseks — paratamatult peab tõmbuma tagasi mõnel tegevusalalt. Ja neiks on seni kahjuks olnud esimeses-järjekorras koolitöö ja teises tõsisportlasele vajaline pidev treening ja normeeritud eluviis. See mõjutab loomulikult sportimist ja pealegi ebasoovitavas suunas.

Mis puutub õpetajaisse, siis olles avameelsed, peame tunnistama, et meil

pole spordiõpetajat — treenerit, nagu enamikul teistel päälinna kooletel. Meie senised saavutused on kasvanud välja õpilasist endast, on kasvanud välja vanade traditsioonide põhjal, mis isegi kaua suutsid pikendada agooniat. Päälegi meie õpetajaskond suuremas enamusel suhtub sporti võrdlemisi vaenulikult. Osa neist tunnistab avalikult oma vastuolu spordiga, osa soovib vaid mõnda üksikut ala. Ainult paar nooremat kasvatajat, rõõmustaval kombel eesotsas härra direktoriga, mõistavad tõusva generatsiooni vajadusi ka kehakultuurilisel alal ning on viimasel ajal asunud ka oma vaadete praktikale läbiviimisele, milliseist suurim ning meie poolt kauaoodatuim on oma spordiväljaku rajamine.

Seega õpilased moodustavad ühe äärmuse ja õpetajad teise. Jõudmaks edasi surnud punktilt, peame ärkama ise sportlikust oreoolitsemisest ning eliitsemisest ja vabastama oma kasvatajad kummitavaist spordipeletisist, kes ähvardavat õgida tsivilisatsiooni ja kultuuri.

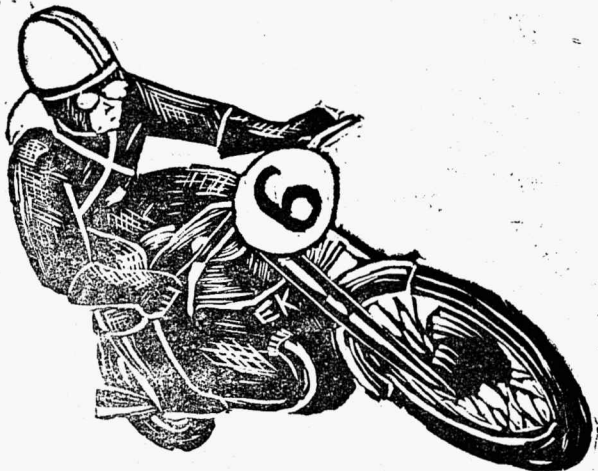
Reaalkooli sportlasi on iseloomustanud alati mingil talentlik „tähelend,“ mida serveeritakse ehtsas sportlasboheemlaslikus vaimus.

„Ah! Ats hüppas eile 1.80 saabas-tes ja pikkades pükstes. Mees polnud juba paar kuud latti näinudki!“ jne. Selline hooletu velp on küll päris kena ja võib meeldida tütarlastele, ent kaua see Ats nõnda hüppab. Varsti ta ei hüppa 1.80 ka võistlusdressis. Eriti nüüd peaksime loobuma noist hinge-ülendavaist käeliigutustest ja istutama

Reaali spordivaimu tõsisemale pinnale. Paljas talent ei tee veel meistrit, selleks on vaja ka püsivust ja enesekriitikat.

Kuid siinjuures ei saa ka jätta märkimata, et meie spordiring kui organisatsioon kiratseb, põeb distsipliini- ja autoriteedipuudust. See on tingit asjaolust, et Reaalkoolis pole enam üksikuid populaarseid autoriteete, kelle sõna oleks teataval määral seaduseks. Püüame neid asendada kollektiivse distsipliini ja tööga. Selleks koondugem 100%-liselt oma spordiringi ümber ja aidakem ta jalule nii majanduslikult kui ka organisatsiooniliselt! Selleks me ei tarvitse olla väljapaistvad sportlased, vaid ainult puhastverd realistid.

Võidakse arvata: nüüd Kirjandusringi tegelased hõiskavad. Vist esmakordselt Reaalkooli ajaloos on vaim suutnud oma saavutusilt ületada keha. Läbis ju esimest „Realisti“ punase joonena juhtmõte — „me oleme füüsiliselt tugevad, püüdke selleks saada ka vaimliselt!“ Kuid ei! Meie pole esijoonel kirjandus- või spordiringlased, oleme realistid ega rõõmustu emma-kumma profiidist teise vähjakäigu arvel. Vastuoksa, meie eesmärk on lähendada mõlemaid ringe teineteisele ning arendada nende vahel tihedat koostööd ning üksmeelt. Viime oma spordi vähemalt sama kõrgele tasemele kui ta oli varem ja toome sinna järele ka vaimsed alad! Siis võime olla uhked endile, oma Reaalile ja „Reaali vaimule.“

Finishin.

*Vist aitab sest. Miks ikka laulan murest?
Nüüd veidi teiseks katsun pöördma loo.
Cost suurest karikast ei mina üksi joo,
vaid igäüks, kes toodud toonekurest.*

*Vist aitab sest ja uue võtan suuna,
vist vana jääb ja uus on ainult zhest.
On niigi mitmevärviline vest,
mis seisab seisab seljas minu luuleruuna.*

*Loen mõtten veel kord murelikke lehti,
mis kistud lahti minu südamest.
Kurb etteheide vaatab ridadest . . .*

*Kord küsitaks: miks vändjaid üldse tehti?
Lein palju vanem inimigadest
ja minungi too reegel olnud kehtiv.*

ORVO AST.

Sesooni lõpp.

„Kuule, ma räägin sulle nüüd, mis üks tõsijutt on,“ kõnetab mind ühel augusti varahommikul sõber, tarvita-des toda eriskummalist lauset, mis hetkel suurmoeks meie endivahelises kõnes. Ta on tulnud alles praegu jalgrattal kodumailt: higine, traditsioonilised keemilise pliatsi täpid ülalhuulel ja ninal, „kodukoetud“ lauk heleblondides juustes vajunud viltu ühele kõrvale. Haaran tal käest ja poolvägisi saan ta tuppä. Osutan talle põidlaga istet ülestegemata voodi veerele, lükkakan värsketele tuulele lahti mõlemad aknapooled ja hakkas särki hoolega toppima püksirihma vahele. Aknast tulev tuulehoog keerutab laual segi

kõik paberid. Väljast kostab pargivahivilet ja tema käru raginat kruusal. Suured päikeselaigud langevad voodile, segipaisatud linus murdudes igasugu nurkadeks ja kõverikkudeks. Kurvastusega tajun äkki, et kuigi hele, päike pole enam kaugeltki südastuviselt erk ja et tuules luurab juba jahe alatoon — oleks kui tunda sügislikku hõngu. Midagi nagu halli roomab südamesse. Siis sõber, kes ka oli vajunud mõttesse, alustab:

„Käisid?“

„Käisin.“

Silmapilkselt kerkib kronoloogilise täpsusega mu silme ette eilne sõbrale lubatud linnaskäik — esimene sel su-

vel. Suvel? Jah, mu mõtlen veel siiski: suvel, — vastavalt meie puhkeajamuretuse lepingule. Muide, see leping on nüüd ka murtud: oli olnud möödapääsematult tarvis andmeid saabuva koolitöö kohta.

„Said?“

„Sain.“

Olen usinasti ametis kingapaela sõlmedega. Ka sõber silmitseb mõtlikult oma kunagiste püksiviikide asemeid. On nagu häbi millestki, kahjugi ühtlasi. Tean: ükski hommik pole meil veel alanud nii lakoonilises häälestuses, aga ma loen oma mõtete dublette sõbra

Kulub aega, kuni sõber ilmub jälle näole ja hakkab pikalt-laialt seletama oma rikked „westinghousest“. Palub tulevikus kurvet ette teatada. Tunnen juba tema ratta lugu: aus „Torpedo“ pärast kümneaastast usinat tööd lakkas äkki funktsioneerimast, ja — igapäine lugu — ka samade streikivate piduritega kinkis isa soliidimasse ikka jõudnult oma ratta pojale.

Varsti jõuame pargi väravasse, mida ristab hall asfaltmadu. Moodne bulldog-omnibus möödudes uurib meid tõsiselt oma klaassilmadega. Pöördume õhtusse. Tee on hea ja meetreid asfaldil langeb

näolt ja me mõistame, et mis tulemes on, see tuleb. Ka sügis.

Järgneb lepitavalt kutse teda külastada, mille võtan rõõmuga vastu ja nii lähemegi varsti trepist alla. Sõbra suured, nädalaid viksimata saapad viskuvad kolinal kolm astet korraga. All kojast ootab mind mu truu ratsu, ja siis varsti „vajutame“ pargiteid pidi. Lõõn järsku pidurit ja pöördun kitsale rajale. Selja taga energiline protest: „Ei saa — ei saa, noh!“ — ja sadulas sipeldes sõidab sõber põssasse. Jääb paistma alnult „kitse“ metsikult keerlev tagumine ratas ja üks lillaka soki peale tõmmatud saabas, tutt jasmiiülehti talla vahel.

järjest minevikku. Kurve taga võriseb midagi. „Süü — jorrr...“ paiskub meist mööda mootorratas, jättes endast tahapoole vaid jämeda jorina ja laengu bensiinisuitsu. Kahelpool teed on männimets. Vasakut kätt puude vahel paistab tuld ja telke, kolm kõhna hobust norutavad ümber neid jootma tulnud vana mustlase. Pisike koer, ümmargune ja rasvane kui pörsas, veereb kilgates meie rataste ümber.

Meie tee pöördub märke minevasse tänavasse, mille lõpu moodustab lai heinamaa. Jõudnud mäele, heidame puhkama suurele kivile kase all. Vaade üles on koguni moonutanud oma perspektiivi: kaselatv on imelikult silindri-

kujuline, taevas laskunud rusuvalt madalale, kuid ometi nii salakaval — sirutad välja käe, siis kohe taganeb ta jälle mõõtmatusse kõrgusesse, et seal naerda oma sinaka lõustaga. Valged pilvemügarad ronivad aeglaselt mööda kase-latvu. Vaevaline on neile see töö.

Hea on meil lamada, nagu ei tahakski enam end liigutada või kuskile minna. Üks leht vallandub kase küljest ja hõljub mitte kõrgelt üle meie nägude. Ta ei ole küll veel kollane, aga siiski. . . „Sügis on,“ avaldan vaikselt oma ketserliku mõtte, mis närind südames juba mitu head päeva. „Ei on!“ hõikab sõber meie endivahelises „murrakus,“ sest ta hoiab kramplikult otsusega kinni meie raudsest puhkeajamuretuse lepingust: ei tohi olla ühtegi sõna, tegu, ühtegi mõtetki, mis pole kooskõlas puhkeaja täieliku nautimisega! Tunnen end süüdlasena. Siis, nagu oleks see mõttevahetus meid toonud tagasi siia leigele kivile, hüppame ratastele ja sõtkume.

Suure käraga, hüpeldes ja maas püherdudes tuleb meile vastu sõbra truim kaaslane, adjutant ja ihukaitsevaelane — koer Roi. Mõne kiire tõmbega lakub ta läikima peremehe saapad ja ajab end siis püsti minu najale, jättes mu hallidele „tuppedele“ asendatamatud koopiad oma mullastest päkkadest. Läheme kaudu jalgvärava õue. Vasakule jääb suur kahekordne elumaja, paremale — kuuritaoline ehitus mingi „mansardkorruga.“ Kuuri taga nosib võik hobune oma igapäevast leiba. Kojauksest tuleb teist külge ees ajades pisike jõmm, sõbra noorim vend. „Mine, kurgipois,“ ütleb talle sõber, „otsi meile sealt midagi!“ ja näitab juurviljaia poole. „Kurgipoiss“ kaob nohisedes lattaia taha. Jätame rattad Roi hoolde ja läheme sisse. Töötuppa astudes lööb meile vastu iseloomulik „ajalehelõhn,“ mis koosneb värske trükkivärvi, paberi ja tont teab mille lõhnade segust. Laual vedelebki koletusuur virn viimase nädala lehti, — ammu see siis oli, kui viimati sõitsime koos sõbraga õhtul ajalehtede järele. Kuu paistis tol õhtul õige heledasti ja vaadates järele ühele lugematul hulgal vastutulnud paarikes-test kukkusin sõbra suurimaks meeleheaks ristselili teele. Mäletame seda

hästi ja kui vahel ühel meist juhtub viperus teel püsimisega (sest liigume alati rattail ega ole selles ometi kunagi teadlikud), siis peab teine heaks naljaks mingit kaudset vihjet „amüseerimisele.“

Hooletult viskab sõber pinsaku toolile ja pöördub minu poole: „Voodist tirisin su välja, kehakinnitamiseks mahti ei andnud, vastumäge sundisin sind sõitma — tule õige sööma!“ Soo! ometi üks mõistlik lause sel rõõmuvaesel päeval. Veidi elavnenuvalt astume söögitoa uksele. Jääme aga sambaina seisma. „Oh sa suur kurr. . .“ pude neb sõbralt. Üle ta õla avaneb mulle õige iseäralik pilt: singitaldrek kumuli laua all, selle ümber põrandal tumedad kasvased laigud ja valgel laudlinal kaks suurt musta jälge — täpsad teisendid mu pükstel leiduvast algupärandist. Isevärki „natüürmort“ ajab mu valjusti naerma. Nakatub see sõbrassegi, ja nii sünnib üks neid harukordseid juhuseid, kus Roi seesuguse üleaisamineku puhul jääb valju karistusetä. Korjame maast kurvad jäänu sed ja leinaseisaku pikkuse aja kulu tame noraspäi laua man seistes mõtle miseks, mis edasi saab.

„Tühja kah! Sööme selle, mis „härjast“ järele on jäänud, plekke laudlinal ei maksa vaadatagi parem!“ arwab alati kohanev sõber.

„Ja solgisurma pole ka veel keegi surnud,“ täiendan enda poolt. Armsal üksmeel asume kustutama tulist nälga. Rahu¹ dunult siirdume tagasi elutuppa ja la² kume sohvale. Ristan jalad à la Cha³Pin ja hakkam sorima ajalehepakis.

Käänan lahti viielambilise „Bosh'i.“ Viuu — krrr . . . „Päevane aeg,“ ütleb sõber. Otsin edasi. Brüssel . . . Prag . . . Sundsvall. Tuba täitub Brahmsi Ungari tantsu nr. 5 helidest. Pööran sügavaima heliväringu. Ohjendamatu viiuli viisid sülelevad ruumi. Moodsa skaala tumekollane valgus soendab meie nurgakest. Kuskilt tekib lauale kauss õuntega ja pasjansikaardid. Mind valdab mõnus, unine rahu. Miski ei seo mind enam mu patuse kehaga, kui poolseljakil lameskelles jutlen sõbraga. Hing ja vaim on tõusnud pealepoole juukseid. Nagu läbi vaiksest rõõmust tulnud uimastuse taju, et sünnin ka lõunat sõbra pool ja et

pärast seda teineteise kaelast hoides otsustame lüüa käega sügise tulekuga tekkinud „äpardusele“ ja veeta veel vähesed puhkuspäevad kahekesi koos, kasutades kõiki käepärastolevaid mõnususi. Sorime armunutena suve mälestusis ja peame enesega arveid. . .

On juba õige hilja, kui õueväravas raputan sõbra kätt lahkumiseks. Hüppan rattale ja pöördun „vabaga“ allamäge mööda mu ees valendavat auklikku teed. Kümne sammu kaugusele pole enam pea midagi näha. Üsna viluks on tõmmanud ja rõskus lohistub põue. Lai ahelik käe alt kinnihoidvaid noori neide tuleb mulle lauldes mööda teed vastu. Kui äkki kerkin nende kohal pimedusest, laguneb salk keskelt kilgates laiali. Varsti möödub mu paremalt käelt valendav kolmnurk — risttee tähis. Mustlaste tuled on jäänud pisikeseks, laagris on kõik vait. Jälle kumiseb peas: „Ei tohi olla ühtegi sõna, tegu, ühtegi mõtetki, mis pole kooskõlas puhkeaja täieliku nautimisega!“

Ah, pagan. . .

Purskkaev.

*Sätendab helkiden hõljusklev langus veenirede
avat siilest marmorvaagna mustavöödilise,
kummarduden vaagnan alumisen lainelise
vee poole, naeraten ootava hõbeste nirede.*

*Unisten laiuvad niitidest ringid hõbedased,
laiuvad ja tahtmatult kui puudutaksid seinu
kirkalt helendavaid, meenutaden kõrkjaheinu,
uhuvad vöötide punaste marmorseid vahesid.*

*Peegeldub vahedel ringide taevas azuursena
helendav, kaet pilvedega hõbedaselt ujuvate,
heidab oma varjud parvgi pääsukeste rändavate. . .
Hävitab veetleva pildi iil hetkelik jõhkrana.*

Ilmar Laaban V-a.

Kaks vilistlast kohtuvad.

Nädal tagasi käisin kinos. Juhuslikult sattusin istuma kahe Reaalkooli vilistlase taha, kes samuti juhuslikult teineteise kõrvale istunud. Kuulsin järgmist kõnelust.

„Tere! Pole sind enam ammu näinud!“

„Tere, tere! Mina sind ka mitte. Kuidas läheb sul siis ka?“

„No, ei ole just väga viga. Mõtlen vahest ikka noist õndsast kooliajast. Oli mureta elu küll: pääle õppimise — millest nüüd suurt muret ei tehtud — veel ainult tantsu ja pallimängu mured.“

„Eks ta nõnda olnud. Kus sai ikka teinekord nalja! Sa olid kõva mürtsu mees, — „täätevihk“ oli rohkem inspektori käes kui sinu portfelli sai olla.“

„Sina olid jälle isemoodi hea „pugeja“. Käisid kirjatööde tähtpäevi edasi lükka-mas, mis ulatusid vahest järgmise õppe-aastani. Päästsid nõnd jälle klassi“

„Tahaks arvata, et sai ikka viilida küll — igas asjas. Hommikuti mul oli alati häda hilinemisega. Kord juhtus, et olin juba üles jõudnud, aga saalis juba laulavad. Mina klassi ja — pingi alla. Varsti kuulen korrapidaja astumist... läheneb meie klassi uksele. Ukse pealt küsib, et kas kõik on „apostlikud“. „Puha jah!“ vastavad. Lähebki ära. Ma juba õnnelik, tulen välja, eks ta jälle tagasi ja natib mu ometi kinni!“

„Kenasid lugusid juhtus küll. Teinekord võtsime jälle mängivad kellad kaasa, rändasid siis teised käest kätte, nii et oli võimatu teha kindlaks, kus ta üks-või teinekord tilises. Aga nüüd annab tunda, et tunnis ikka liialt loderdasin: mõni teine, kes samuti paar aastat tagasi lõpetas, tunneb mõnda ainet hulga rohkem.“

„Mina õppisin diplomi pärast. Üks aine mind huvitas, seda ma uurisin. Teisi sai kirjatööde ajal maha kirjutatud ja suusõnalisel vastamisel öeldi

ette. Leiutati küll ikka huvitavaid „spikkimismasinaid“: keeratavasse sulepäädesse, kelladesse; koguni olid „universaal — automaat — aparaadid“ — kummipaelaga.“

„Ei tea, kas õpetaja P. ikka veel alles on?“

„On küll.“

„Mul oli temaga palju läbirääkimisi,“ aga lõppeks jäime ometi väga väärtuslikeks sõpradeks, pani lõputunnistusele rahuldavad ja koguni ühe hea.“

„Kas oled nüüd käinud ka meie koolimajas? Kui uksest sisse tulla, on nüüd kõik ilusaks tehtud: värviline parket, hele õlivärv, uued riietusruumid — vanad „kõhvitõmbamistoad“ on ära kaotatud. Käisin seal möödunud nädalal kaks korda. „Härra“ tuli vastu, küsis, kas ma laupäeval peopoiss ka ka olen? Kahju, et sina peol ei olnud. Esimest korda Reaalkooli pidude ajaloos oli näidend — päris hea oli. Lastevanemate komitee korraldas peo. Tema käes on nüüd ka saiamüük. Ei nüüd tule enam „pirukastreike“...“

Saal pimeneb ja surisedes hakkab helifilmi-aparaat tööle.

Sõnasõnalt kirja pannud „Õpilane“.

Hääst muusikast ja Muusikaringist.

Ei lootnud keegi äsjaasutatud Muusikaringilt kuigi intensiivset tegevust. Avaldati isegi arvamust, et kas on üldse mõtet asutada niisugust ringi. Kuid nüüd, peale esimest muusikaõhtut on vist kõigis kadunud kahtlus Muusikaringi olemasolu tarvidusest. Õhtu, kus esinesid niisugused tuntud kunstnikud nagu Huburt Anton, Thekla Koch ja Vold. Veigart Tshaikovski, Liszti,

jääma. Ja need, kes käisid kontserdil löid pärast rinna ette ja püüdsid igal võimalikul juhul teistele teatada, et nemad käisid jazz-kontserdil.

Õpilaste maitse on väga madalal tasemel. Sellest on piinlik rääkida, kuid see on tõsi. Seisame imeliku olukorra ees: kontserdile ei minda, sest puudub huvi ja arusaamine muusikast. Huvi, arusaamist ja head maitset võib

Chopini, Elleri j. t. helitöödega, kujunes kõigile suurimaks naudinguks.

On täie õigusega nurisetud, et õpilasil puudub huvi muusika vastu, sest headel kontsertidel käib väga vähe õpilasi. Siin ei ole põhjuseks nagu mõned arvavad, kontserdi piletite hind, sest kes juhtus jazz-kontserdile, nägi, et suur protsent publikust, olid õpilased. Mainitud kontserdile oli tung isegi nii suur, et paljud pidid ukse taha

aga omandada vaid siis, kui kuulatakse kontsertidel head muusikat. Et niisugusest olukorrast välja pääseda, tuli muusikaring õpilastele appi: kui õpilased ei lähe kunstnikke kuulama, siis toome kunstnikud kooli! ja aplaus, millega võeti vastu ettekanded, kinnitas, et õpilased oskavad siiski hinnata ka head muusikat. Kui Muusikaring korraldab edaspidigi selliseid õhtuid, siis täidab ta oma ülesande hiilgavalt.

S. BAUMANN

Novembrihommikul.

Päikeseserv kerkib, kui tuhmunud täiskuu,
metsade tagant.

Kullatab puulatvu irevil suu,
välju- mis magand.

Näe, juba heidab ta punakat valgust
porisel teel!

Hingan taas sügist, leht pärnade salgust
langeb mu eel.

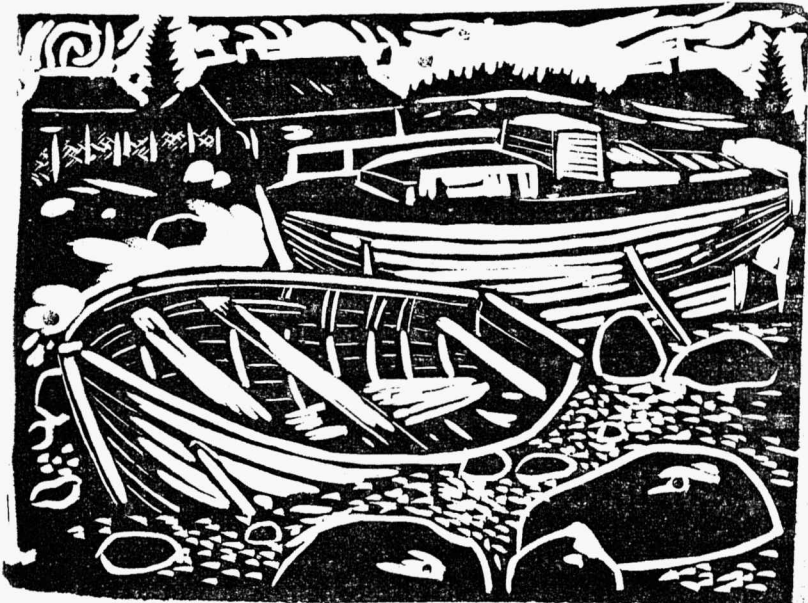
Lagendik — tormide. sadude tanner —
üksik ja morn.

Hallisse mattumas tervena manner,
udusse torn.

Tuhmilt all pilvede sihitult viivad
eemale teed,
verevalt päikene randa ja liiva
riivab, joob veed.

Rusuvalt, suruvalt, kuidagi kangelt
sügispäev saabub.

Ootan, et liuelda alla saaks hangelt,
räitsak et maabub.

P. Reig.

Paadid rannes.

Futurism.

Olgugi et viimasel ajal pole ühtegi futuristlikku tööd kunsti ega kirjanduse alal esinenud, poleks siiski huvituse taheita korraks pilku futurismi kui kunstivoolu. Seda enam, et enamik inimesi üldse ei tunne futurismi ega saa futuristlikkudest töödest aru. Vaadeldes futuristlikku kunstiteost, tehakse harilikult mõtlik nägu ette ja püütakse maalilt joonterägastikust midagi enam-vähem reaalselt üles leida. Kui see ei õnnestu, siis lüüakse käega ja asutakse teiste kunstiteoste nautimisele, mis on rohkem arusaadavad. Ja ei saa ka kellelki nõuda anusaamist kunstiteosest, kui ei tunta kunstivoolu, kuhu kuulub teos.

Nende ridade ülesandeks pole futurismi ülistamine ega mahategemine, vaid arusaamine futurismist. Kirjutise autor lähtub seisukohalt, et iga kunstivool, tundugu ta nii halvana ja väheväärtuslikuna kui tahes, on vähemalt seda väärt, et teda tundma õpitaks.

Futurism, mille isaks oli itaallane Marinetti, kasvas välja ajajärgust, mida iseloomustab tormav, ameerikalik tempo. Vastavalt ajajärgule kujunes kunstniku suhtumine ellu ja kunsti. Futuristide mõttes oli väljendada kunstis tänapäeva masinakultuuri ja liikumist. Kujutatavas kunstis anti tänini ainult pilt liikuvast ajast, kujutati ainult mõnda liikumise erimomenti. Sündmuste järgnevus puudus täiesti. Futuristidele oli sellest vähe. Tormab ju kogu elu metsikus tempos, miks ei peaks siis kunstiteoseski seda kiirust olema! Et anda maalil elavamalt liikumist, selleks maaliti ühele maalile mitu teatud protsessi erisugust momenti kõrvuti. Toon tüüpilise näite: kui taheti kujutada liikuvat looma või inimest, siis maaliti talle mitukümmend jalga alla, kusjuures iga jalg pidi kujutama ühte liikumise momenti. Nii kaotati tihti asjade reaalne vorm. Eitati ja alahinnati üldse reaalselt vormi. Vormi ümberkujundamisega ja vormi läbimurdmisega liikumise suunas tõsteti

veel eriti liikumist esile. Maalid olid nagu filmilindid, jutustades terveid sündmusi. Futuristid saavutasid oma töödega tõesti seda, mida nad tahtsid: liikumist, kiirust, sündmuste järgnevust. Kuid nagu kõik liialdused ei leia kuigi kestvate poolehoidu, nii ei võinud ka futurism domineerivaks kunstivooluks saada. Seisab ju eeskujuliku kunsti päänõue vormi ja väljenduse tasakaalus. Futurismis aga toodi väljenduse rõhutamisel ohvriks vorm.

Eesti kunstnikkudest futurismi viljelemisel saavutas nimetamisväärsmaid tulemusi Ado Vabbe, kes aga nüüd on loobunud futurismist kaldudes naturalismi.

Futurism kirjanduses avaldus selles, et ei hoolitud enam endistest traditsioonilistest väljendusviisidest. Kui endised traditsioonid surusid väljenduse teatud piiridesse, siis ütles nüüd kirjanik oma mõtte nii välja, kuidas ta seda ise tahtis. Veel enam: ignoreerides endisi väljendusviise, püüti ilma erilise põhjusega oma mõtet just nii väljendada, kuidas seda enne keegi ei olnud teinud. Kirjavahemärgid kaotati. Erilist rõhku pandi sõnade musikaalsele küljele ja rütmile. Selleks pikendati omavoliliselt üksikuid häälikuid, sõnad lahutati silpidesse ja kasutati palju onomatopoeetikat.

Futuristliku luuletuse parima näitena Eesti kirjanduses võiks tuua Erni Hiire „Ohverdet konn“. Peale Hiire viljelesid lühemat aega futurismi ilma nimetamisväärsimate tagajärgedega Albert Kivikas („Lendavad sead“) ja Henrik Visnapuu (mõned luuletused kogust „Hõbedased kuljused“)

Ka kirjanduses ei suutnud end futurism maksma panna. Futuristid ütlevad küll, et nende kunst on tuleviku kunst (futurum — tulevik), ja loodavad et nende kunst leiab rohkem tunnustust tulevikus kui nüüd. Jääb aga küsitavaks, kas futurism end üldse kunagi suudab maksma panna.

Õppuringid teotsevad.

Isetegevuse tarve näitab inimese sisetemat kultuuri ja autonoomsust. Gümnaasiumes ja keskkooles, mis peavad seltskonnale andma tõelisi haritlasi, peab arendatama õpilaste algatusvõimet ja ideede elluviimise oskust. Selleks on vaja võimalikult mitmekesiste sihtidega õppuringe, et igaüks saaks rakendada oma talendi ja tegu jõu huvialale vastava ringi hüveks. Käesoleval aastal on olnud meie koolis sesuhtes otse üllatav tõus: kui kunagi oli õppuringe 3, siis on neid nüüd 7. Jääb vaid soovida, et uued ringid ei osutuks ainult juhatusliikmete revüüks, ja et ideed ei jääks ainult sõnadeks, vaid muutuksid tegudeks.

Spordiring. Käesoleval õppeaastal alustas Spordiring tegevust järgmise juhatuse koosseisuga: esimees V. Piho, abiesimees H. Kalberg, sekretär E. Reebel, laekur H. Larka ja varahoidja A. Allik. Ring on teinud endale ülesandeks võita meile tagasi Spordikooli kuulsuse, ja seda ka säilitada.

Sügisel peeti kooli kergejõustikusivõistlused, kus esinesid edukaimalt: A klassis Rõõmus (üldvõitja) ja Larka, B kl. Piho ja C kl. Kubu. T. K. S. Ü. kergejõustikuvõistlusil saavutasime ainult 3 meistritiitlit. Neiks „musketääreks“ osutusid Larka, Helmre ja Kubu. Pikalt ja laialt on räägitud sellest „vahahelejäamisest“, aga targutajad ei tunne Reaalkooli sisu. Vara on rivaalidel kahjurõõmutseada.

Ujumises osutusid kooli meistreiks A kl. Ernesaks ja Altosaar, B kl. Sauer, Mennart, Hein, C kl. Nühtern ja Mittim. Samad mehed olid võidukad ka T. K. S. Ü. ujumisvõistlusil: Altosaar tuli Roolaiu järele teiseks, B kl. Sauer, Allik ja Hein saavutasid kolmikvõidu ja Mittim tõi koju meistrimärgi C klassis. Teateujumine ebaõnnestus, aga on oodata protesti T. K. S. Ü. juhatusele, sest pealtvaatajail ei olnud küllalt sportlasliikkust, et jääda ainult pealtvaatajajaks.

Koolidevahelisel käsipallivõistlusil pole kellelgi veel ununenud rekordiline võit A kl. korvpallis Tehnikumi üle 77:10.

Samuti võitis B meeskond Tehnikumi, ehkki poisse pidurdas harjumatus suure saaliga. Ka kõik teised mängud on olnud siiani edukad, välja arvatud keskkooli A meeskond, kes kaotas G. Adolfile. Küsitlesime spordiringi esimeest, et kuulda, millises meeleolus läheneatakse raskemaile finaalmatshidele. Esimehe vastus kinnitas kõigiti optimislikke lootusi: „Vanemad meeskonnad sammuvad kindlasti võiduteed ja teie, nooremad, ärge olge „verest väljas“, vaid näidake, et kaotus oli vaid ebaõnn!“

Kirjandusring. Kooli kirjandus- ja kunstihuvilised koonduvad Kirjandusringi juurde, mille eesmärgiks ongi tõsta õpilasis huvi mainitud kultuuri-alade vastu. Ring asutati kolme aasta eest A. Neito, H. Kubu ja P. Reigi initsiatiivil. Eelmisel aastal oli ringi tegevus võrdlemisi hea: korraldati häid kirjandus- ja referaatõhtuid, anti välja 2 numbrit „Realisti“, mis nii sisult kui ka välimuselt küllaltki õnnestusid. Käesolev tegevusaasta näib kujunevat seniseist viljakaimaks, vähemalt liikmeid on ringil rekordiliselt palju. On vähenenud passiivsete liikmete arv, kes toetavad ringi 25 s. liikmemaksuga ja peakoosolekul käetõstmisega.

Kirjandusringi tänavane avaõhtu toimus 13. novembril Tüt. Kommertsgünni aulas ja kujunes sama kooli Enesearendamisringi toetusel tusedaimaks kõigist siiani korraldatud õhtuist. See näitab, et ringil on sisu ja kandejõud u

Et teisel poolaastal tegevus muutub palju intensiivsemaks, selle eest andsid mehesõna Kirjandusringi esimees H. Altosaar, abiesimees J. Kõrreveski, laekur L. Talgre ja juhatus liikmed R. Remmelgas, A. Takel ja S. Baumann.

Näitering töötab Kirjandusringi erisektsioonina, alludes sellele majanduslikult. Tegevust juhib kolmeliikmeline toimkond, kuhu kuuluvad Kubu, Altosaar ja K. Allik. Kuna esimene katse koolipeol õnnestus kenasti, kavatakse jõuleks lavastada midagi päevakohast ja siis järgneval semestril asuda tööle millegi tõsisema palaga.

Lennuring asutati ametlikult alles käesoleva aasta sügisel. Kuigi peakoosolekust võttis osa ainult 9 liiget, ei maksa kahelda Lennuringi elujõus, sest möödunud aastal püstitasid samad mehed mudelite võistlusel 2 korda eesti rekordi kestvuslennus ja tulid Tallinna koolist esikohale, võites haridusministri annetatud rändauhinna. Mudelismi kõrval on vanemaile õppureile huvialaks purilend. Möödunud suvel lõpetes kolm meie õpilast (Helme, Valma, Kaus) purilennukursuse. Käesoleva aasta tegevuskavas on nähtud ette suurema hulga kaasatõmbamine, et säilitada senist esikohta Tallinna ja vist ka kõigi eesti koolide hulgas.

Ringi juhatusse kuuluvad: R. Palm (esimees), Valma, Kaus, Tiitus ja Helme.

Laskuring funktsioneerib juba teist aastat, ehkki tast pole kuigi palju kuulda olnud. Laskuringi sihiks ei olegi askmist kui sporti propageerida õpiaskonnas, vaid pakkuda kooli parimaile askureile treeninguvõimalusi tipptagärgede saavutamiseks. Seepärast pää-

sevad ringi ka ainult need, kes on täitnud II klassikatse normi. Väikese arvu juures on treeninguks paremad võimalused, ja kuuldavasti on saavutatud õige silmapaistvaid tagajärgi. Ringi hooldajaks on kapten K. Lind, juhatusse kuuluvad õpilased Oder (juhataja), Keering ja K. Allik.

E. N. P. R. T. L. P. G. ja I Kk. O. Enamik realiste peatub siin kahtlemata üllatunult ja küsib naabrilt: „Mis ime-tegu see on?“ Kui aga veidi nime lühendame, tunneb tas igaüks ühe vanimaist ringest Reaalkoolis: see on lihtselt Noorte Punase Risti osakond. Selle ringi eriliseks omaduseks on, et koolis teda nagu ei tuntagi: pole kunagi suurt kuulda tema tegevusest ega „õhtuist“, mida kaasringid agarasti harrastavad. Seevastu on meie osakond Tallinnas laiemas ulatuses eriti populaarne: pole korraldatud veel ühtki jõulupuud, kinkide jagamist, lihavõttemunade värvimist ega laialikandmisi meie poisteta. Keskjuhatus on korduvalt tunnustanud poiste tööindu hoolsusmärkide annetamisega.

Neil päevil teatas ringi juhataja A. Laus, et ootab jällegi tükk tõhusat tööd vaeslaste jõulupuud korraldamisega. Poisid läksid nagu üks mees.

K. R.

„Jukola poisid koolis“.

Äsjasel koolipeol esitas Näitering esimese töötulemusena A. Kivi romaani „Seitsme venna“ dramatiseeringust ühe pildi — Jukola poisid koolis. On loo-

mulik, et selle lühikese ettekande jook-sul ei saanud osalised näidata endi täielikke võimeid, mispärast ei saa ka viimatimainitud eksimatult arvustada.

Saab ainult avaldada arvamusi ettekande kohta. — Üldiselt tundus, et enamik tegelasist polnud täiesti arusaanud osadest. Tulnuks suureks kasuks, kui kõik lugenuks läbi enne osade õppimist romaani, mida aga kahjuks nii mõnigi ei olnud teinud.

Üksikuist näitlejast võis kõige enam rahulduda Kasega (Aapo), kes näitas head mängu ja stiilitunnet. Võinuks ainult jääda ära loomuliku hääle moon-

võinuks lisanduda parem mäng. Altosaar kõstrina ja Kraut Eerona täitsid ülesande korralikult. Klaassenile sobiksid kindlasti osad, kus pearõhk oleks miimikal. Peale oma kooli õpilaste esines Venla osas pr. Meldeste näidates küllaldast lavalist kodusust.

Lavastajaiks olid tuntud näitejuhid hr-d Kalmet, Türik ja Raudvee. Nendevõinuks ülesandeks pole hakata hindama.

Pildil: Alumine rida: Altosaar, Allik, pr. Meldeste, Kubu.
Ülemine rida: Valdor, Kask, Klaassen, Mereküla.

damine bassiks, mis ei tulnud ettekandele kuidagi kasuks. Ka Kubu Juhanna oli hea, ehkki võinuks rohkem tõsta esile ennast kui teiste vendade juhti. Allik võib väga hästi kehasutada koomilisi tüüpe. Seekord ta aga võinuks olla küll natuke tagasihoidlikum koomikaga, ehkki see publikule näis meeldivat. Mereküla Tuomana andis küllaltki hea kuju Jukola poiste tugevaima vennana. Seevastu Valdori (Siimeoni) heale kujule ja häälele

lavastajate tööd, tuleb vaid märkida, et olnuks parem, kui kõster jäänuks lõputseenis lavale kuulates kuidas poisid lähevad lauldes sama laulu, mida nad laulsid kõstri äraolekul.

Kirjutises on esitatud rida puudusi, mis esinesid ettekandes, kuid sellehäist külgedest saaks kirjutada kahtlemata palju rohkem. Tundus, et Näitering võib julgesti asuda tööle suuremategi ülesannetega. Selleks — jõudu tööle!

„Realisti“ kirjandivõistlus.

Ajakirja toimetamisel on tuntud ikka pööda proosatööst, ehkki meie seas leidub paljusid, kes on kirjutanud või

kes on võimelised kirjutama töid, mis igati kohased meie ajakirjale. Polegi tähtis, kas töö hinnatakse just esimese-

või sellele järgnevate auhindadega, tähtis on kirjutamine iseenesest, loomingu protsess. Haritud inimene peab oskama vahetult mõtet formeerida sõnaks, peab oskama mitte ainult seiku näha, vaid ka tunnetada. Seda ei saavuta meie hariliku koolikursusega, algatus peab ses suhtes põhinema meil endil. Võimetekohane kunstikavatsuslik kirjutamine teatava andumusega, vaba kummitava numbriraamatu hirmust, kasvatab ja õpetab meid mõtlema, nägema ja väljenduma.

Realistid! Katsetagem!

Tingimused:

1. Võistlusest võivad võtta osa kõik Tallinna Poeglaste Gümnaasiumi ja I Keskkooli õpilased.

2. Iga võistlusest osa võtta soovija peab esitama hiljemalt 1. veebruariks 1937 a. kas ühe proosatöö (novell, jutustus jne.) või näidendi.

3. Esitatavate tööde ainevalik, käsitlusviis ja pikkus on autoreil vaba.

4. Hindamisele tulevad ainult algupärandid, mis seni trükiteel või muidu paljundatult avaldamata.

5. Esitatud novell kandku mingit märgusõna. Selle juurde olgu lisatud ama märgusõnaga kinnine ümbrik,

milles sisaldugu autori nimi, sündimisaeg ja klass.

6. Võistlustööd lasta „Realisti“ kirjastusi või anda peatoimetajale, kes esitab tööd züriile.

7. Töid hindah kolmeliikmeline zürii, kuhu kuuluvad: hr. mag. A. V. Kõrv, viiulistlane A. Neito, õpilane K. Allik.

8. Võistlus toimub kahes rühmas: nooremasse rühma kuuluvad keskkooli klassid I—IV-ni, vanemasse keskkooli V klass ja Gümnaasiumi klassid.

9. Nooremass rühmas auhinnatakse kaks parimat tööd: I auhind — A. Muuk „Väike Õigekeeluse Sõuaraamat, II — K. A. Hindrey „Armastuskiri.“

Vanemas rühmas antakse kolm auhinda: I portfelli monogrammiga, II „Kalevipoeg“ uues väljaandes, III hõbelusikas.

Märkus: Züriil on õigus jätta mõned auhinda välja audmata, kui puuduvad vastava väärtusega tööd.

10. Parimad tööd või nende katkendid avaldatakse „Realistis.“

11. Auhindata jäänud tööde ümbrikke ei avata, autorid võivad nad saada tagasi toimetusest.

12. Võistluse tagajärjed teatatakse hiljemalt 23. veebruaril 1937 a.

PAN.

Lõhnade linn.

Päev otsa oleme näidanud endi kultuurilisuse kõrgemat palet: oleme näinud kõiki ajaloolisi ja kultuurilisi saavutusi — alates peagu kristliku ajaarvamisega — mida suudab pakkuda kuningliku Poola kivisse raintud süda — Krakow. Pean kahjuks tunnistama, et parimad abinõud saleda joone ja tervisliku une saavutamiseks on muuseumid, eriti, kui neid näeb järjekindlalt nädal aega, igapäev keskmiselt 5. Oleme väsinud, tööpoolest. Nii tuleb andestada, et kirume õiglases pahameeles endi armastusväärset juhti — sEaselges eesti keeles muidugi — kui

ta kavatseb veel kuhugi vastu õhtut minna.

Kui kellelgi on kogemata jäänud midagi meelde maateaduse tunnust, siis võime ühel häälel ütelda, et Krakowi linnast voolab läbi lai ja kena jõgi Wisla ja et selle kõrgele kaldale rajatigi kuningliku Poola pealinna algpunkt — Waweli loss. Nüüd on aga Wisla jõgi lossiga halba nalja teinud — läks lihtselt tükk maad eemale.

Kuivanud jõe org eraldabki Krakowi Kazimierist. Juba tundub kasmata juudilinna spetsiifilist lõhna. Olen kindel, et seesugust lõhna juba

maailmas enam ei leidu. Ta on täiesti väärtus enda ette. Seal on küüslauku, sibulat, võite eritella sumbunud tuulutamata tubade leitsakut, on igasugu keeruliste toitude hõnge. Tänavad on kaetud isesuguse lõgaga, prahist rääkimata — eks seegi pisut haise. Pääle selle klanivad juudid veel juukseid isesuguste pumatitega — või hiilgavad nende pead selletagi — igatahes on nendegi lõhn tervitatav nüanss isesorti sümfoonias. Juuksed on üldse juutide patent: kujutage keni mustijuuksed — võrdlemisi pikad meestelgi, siledad. Meelekohtade juurde aga riputage lokitud „krunnid“, nii umbes poole põseni ulatuvad, siis saate õige juudi pea. Päris kena vaadata, kui need tudid käigu taktis hõljuvad nagu suure koera kõrvad.

Muude väärtuste kõrvale ei tohi ka mainimata jätta elanike vilgast ümberingi vahtimist, temperamentset vadistamist ja liiklemisosavust. Ärimehi tuleb otse imetella. Väikese haaranuga oleme puuris kui lõokesed ja muudkui peame valima rāpaseid kirsse, puunuge, huulepulki, pakutakse saapamääret, isesorti kuivanud leiba ja mingi paksu lahke näoga mehe pilte. Juht teeb aga ärile vilunud võttega lõpu ja kergendusohkel pääseme rahakulutuse. Juudid mõmisedvad kooris pahameelest.

Agaraha anname siiski välja: läheme sünagoogi vaatama. Õieti meiesuguseil paganail ei olevatki seda õigust astuda nii õndsasse paika, aga noh... Raha ei kiunu kunagi, ja raha eest näitab juut kas või oma esiisade luid.

Sünagoog on õige vana ehitist — ligi 500 aastat juba Jehoovat ja Mooset seal kuulutatud.

Tükk aega peame aru, miks on sünagoog ümbruskonnast umbes meeter maad madalam, ja seletus on ka tõesti üllatav: juutidel on olnud kombeks varemini visata tänavatele kõike, mis vähegi visata andis ja seetõttu pole imestada, et 500 aastaga on tekkinud tänavale nagu turbakiht. Veel üks probleem tuleb lahendada: kust muretseme pääkatted, sest Jehoovale millegipärast ei meeldi, et keegi surelikest astub palja peaga tema kotta. Hea fan-

taasiaga saab taskurättest, siidiseist ja linaseist, kõlblikud „katused“. Sisemuses on pingid, seintel kujud ja üks piltki, mis õieti lubamatu, ent (vist ainukesena maailmas) seda ligitõmbavam turistele. Mis on üks käsk või kommekena kõliseva raha kõrvale! Juhiks tuleb rabbi, keile vooruste hulka kuulub ka saksa keel, ehkki ta talumatult hääldab „fumfzig“ pro „fünfzig“.

On ka niisugune instituut nagu häbisein, kuhu on kinnitatud lahke läbimõõduga raudvõru. See seatakse eksinukaela, näoga koguduse poole, et ilmsüütud ja äravalitud võiksid talle mõõdudes näkku sülitada. Pühim paik on eraldatud koguduse ruumist luukide ja eesriietega. Seal asuvad haruldased trükid uuest ja vanast testamendist, isegi mõni Moosese käsulaudadest! Naeratan kahtlaselt ja sosistan naabritele midagi, et samasuguseid võisime ju osta ka vanakraami poest. Olen aga teinud surmapatu ja rabbi mõõdab mind kui inkvisiitor. Õnneks ei järgne aga sanktsioone.

Loeme papile kõlisedvad zlotid peopesale ja tuleme madinal pühakojast välja. Kujutelge kõlvatust — nagu kokkuräägitult harime peakatted enne kui jõuame väljuda. Patt on noorsugu alati võlunud.

Rabbi on rõõmus ümmarguse summa üle ja pakub veel surnuaeda vaatlusobjektiks. Loobume lahkesti: Programm on tänaseks läbi. Siis teeb juht saladusliku näo ja pärib, kas tahaksime näha ja maitsta omapäraseimat joogikohta, mida näinud me noored silmad. Nooh — see juba kõlab kenamini!

Oleme kuulsas meekeldris „Przed Krzyczem“. (Kunst lugeda mis?) Seal valmistatakse nimelt erilise retseptiga meest veini — hea on, tōepoolest. Kollane ja veniv kui liköör, magus ja — kus sa küll tohid ütelda — küllaltki kange. Tuba on veidi must, valgustus sadamakõrtslik, ent kogu ümbrus õhkub traditsioonest kulunud puulaudadest, tõmmudest poolakaist pekstud tooljalgeni — too kruvib tuju! Mõnusa tunnikese järgi peame tagasisõiduks kasustama trammi. Mõne minutiga oleme Jeruusalemmast Euroopas.

Suusaülikonnaks

rips ja püksicord — sinine, hall,
pruun, kaitsevärvi, must.

Õpilaste vormiriided.

A-S. TEKLA riidekauplused:

Tallinn, Suur Karja 15.

Tallinn, Pärnu 6.

Raamatuid iga teaduse alalt, eriti välismaa kirjandus kõikides keeltes

Ilukirjandust, kooliraamatuid, raamatuid noorsoole.

kodu- ja välismaa ajakirjade ja raamatute tellimiste kiire ja korralik täitmine.

Nõudke hinnata prospekte ja teadaandeid hindade kohta. Järelepärimistele vastame viibimata.

Raamatukauplus F. Wassermann.

Pikk tän. 7.
Tel. 433 48.

Spordiäri

Resev-Resel

Kullasepa 13. Kõnetraat 432-19.

Kõik talisporditarbed juba kohal

Hinnad väljaspool võistlust.

Kosulikuim
 KELLADE KULD JA
 HÖBEASJADE
 OSTUKOHT NING
töökojal

OSKAR VIKMANN
 RAEKOJA HOONES

Odavasti ja hästi

valmistatakse nüüd

koolimärke

eri osakonnas

O. Viikmann'i

kullasepaäris

TALLINN, Raekoja hoone.

Telefon 429-08.

Kaubamaja
„SPORT“

TALLINN, S. Karja 18.

Telef. 446-00.

**Talihooajaks
 kõik
 sporditarbed.**

Õpilastele hinnaalandus.

Rikkalikus valikus

koolitarbeid,

õpikuid,

töövihikuid,

ilukirjandust,

noorsooraamatuid,

albumeid,

nahatöid,

mänguasju,

kirjutusabinõusid

j. m. j. m.

pakub

K. ü. „KOOLI-KOOPERATIIV“

Tallinn, S. Karja 19.

Koolitarvete

Õpilastele

ostmisel ärge unustage, et **kõige odavamalt teete seda**

K. k.-ü. „Töökoolis“

Pärnu maantee 17.

Kaerahelbed andes jõudu, ei põhjusta üleliigse rasva tekkimist, vaid hoiavad keha nõtke ja saleda.

Õpilastele

soodsamad ostukohad igasugu õppevahendite **õpperaamatute, kirjutusmaterjalide, joonistus- ja maalimistarvete** alal on

„Päevalehe“ raamatu- kauplused

S. Karja tän. nr. 23, kõnetraat 446-11 ja 479-25. **Pikk tän. nr. 2**, kõnetraat 428-83.

Ülirikkalikus valikus teaduslikku, ilu-, noorsoo ja lastekirjandust.

Alati huvitavad uudised igal alal.

Soovitage oma noortele õdedele ja vendadele lugeda meie kirjastusel ilmuvat lasteajakirja

„Laste Rõõmu“

„Laste Rõõmu“ talitus **Pikk 2**, tel. 428-83.

Hind 3 krooni aastas.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus